

Siete v teórii verejnej politiky. Prehľadová štúdia

Networks in public policy theory. An overview study

Stanislav Konečný

<https://doi.org/10.33542/VSS2022-1-05>

Abstract

The overview study in the introduction highlights the role that methodology has in the constitution of public policy theory as a science. In the first part, the study identifies the place of networks among other public policy methods, In the second part, it then summarizes the types of networks that most often appear and are used in public policy theory, such as issue networks, producer networks, intergovernmental networks, professional networks, policy communities, and others. Finally, the study summarizes the role that networks play in collectivizing various group interests in particular.

Keywords: public policy theory, public policy methods, networks as methods, types of networks in public policy

Úvod

Vo formujúcej sa teórii verejnej politiky zohrávajú kľúčovú úlohu otázky jej metodológie: existencia samostatne vymedzeného predmetu a metódy jeho poznávania sú konštitutívnymi znakmi vedy (Eco 1997, s. 49 – 50). Ako píše aj F. Ochraňa (2013, s. 9) „každý veda, ak má byť vedou, musí mať určité atribúty, ktoré ju charakterizujú ako vedecký systém. K týmto atribútom patrí najmä vlastný predmet skúmania, ktorým sa daná veda odlišuje od iných vied, vlastné vedecké metódy a postupy, ktoré sú špecifické práve pre danú vednú disciplínu a formulované »vedecké zákony«, charakteristické pre danú vednú disciplínu“.

„Pre objektivizáciu rozhodovacích volieb využíva verejná politika mnohé metódy, ktoré sú schopné organizovať naše poznanie a uľahčovať nachádzanie vhodného riešenia. Okrem širokej palety heuristických metód (strom problémov, strom cieľov, morfológická analýza, SWOT analýza, rozhodovacia matica a iné) sa využívajú aj metódy kvantitatívne a kvázikvantitatívne (analýza nákladov a úžitkov, multikriteriálne hodnotenie variánt, ekonometrické modelovanie, aplikácie teórie hier a iné)“ (Potůček – Vass – Kotlas 2005, s. 39).

K vlastným metódam teórie verejnej politiky patria v súčasnosti najmä tie, ktorými sa táto veda snaží modelovo uchopiť konkrétnu verejnopolitickú aktivitu v jej komplexnosti alebo z určitého aspektu, rešpektujúc pritom nomotetické východiskové kritérium tejto vedy, spočívajúce v odhaľovaní tých skutočností, ktoré sú kľúčové pre vysvetlenie všeobecnejších charakteristík celej triedy verejnopolitických skutočností (Kay 2006, s. 18). Vzhľadom k vyššie

uvedenému sa nám javí ako účelné a aj vedecky odôvodnené budovať všeobecnú metodológiu teórie verejnej politiky hierarchicky ako sústavu modelov, celostne interpretujúcich verejnú politiku z hľadiska základných „teoreticky zostručňujúcich zobrazení reality“ (Fiala – Schubert 2000, s. 42), resp teoreticky vyjadrujúcich empirické dáta, čím umožňujú lepšie porozumieť veciam tak, že upozorňujú na dôležité vzťahy a súvislosti (Heywood 2002, s. 39).

1. Miesto sietí medzi metódami verejnej politiky

K modelom ako základnému metodologickému konceptu v teórii verejnej politiky sa prikláňajú aj ďalší autori (napr. Veselý – Drhová – Nachtmanová 2007, s. 45 – 49), ktorí medzi takéto modely zaraďujú aj modely týkajúce sa fáz verejnopolitického procesu, siete a arény a pod., podobne P. Fiala a K. Schubert (2000, s. 67 – 98) sem zaraďujú model politických aktérov, model politického cyklu a model politických sietí. Podrobnú klasifikáciu metód verejnej politiky prinášajú M. Nekola, A. Veselý a F. Ochrana (2007, s. 146 – 147). Vo vznikajúcej teórii verejnej politiky nie je ešte táto klasifikácia celkom ustálená: siete sú napríklad považované za nástroj politických analýz (Raab – Kenis 2007, s. 188). K základným modelom pri skúmaní verejnej politiky patrí skúmanie verejnej politiky ako procesu a ako cyklu (Konečný 2018), modely arén (Konečný 2021) a modely sietí.

M. Nekola a V. Novotný (2010, s. 77 – 79) klasifikujú teoretické prístupy postupov kolektivizovania individuálnych záujmov do záujmov nadindividuálnych, ktoré tvoria jadro metód vo verejnej politike, do dvoch skupín:

1) teória spoločne využívaných zdrojov predpokladá, že jednotlivci nie sú schopní vzájomne kooperovať a dosahovať také výsledky, ktoré by boli lepšie ako tie, ktoré by mohli dosiahnuť individuálne, ako o tom svedčí známy koncept vážňovej dilemy (Heywood 2002, s. 35), koncept tragédie obcej pastviny a pod.

2) skupina teórií, uprednostňujúcich rolu jednotlivcov a dávajúcich otázku kolektívneho správania viac do pozadia, v dôsledku čoho by sme ich zaradili predovšetkým do štruktúr kolektivizovania individuálnych záujmov do nadindividuálnych záujmov. Patria sem teória troch prúdov (*multiple-streams theory*), teória prerušovanej rovnováhy (*punctuated-equilibrium theory*) a teória sietí verejných politík, v rámci ktorej jednotlivci a skupiny, ktoré majú vzťah k danému problému, vytvárajú medzi sebou siete a rôzne iné štruktúry a väzby, v ktorých kooperujú alebo si aj konkurujú, hľadajú často aj variantné možnosti riešenia alebo i financovania rôznych problémov, vytvárajú medzi sebou koalície, uzatvárajú zmluvy, organizujú petície, presadzujú prijímanie zákonov atď.

Pojem sieť bol niekedy považovaný len za „textilnú metaforu“ ale v kontexte teórie verejnej politiky bol koncept sociálnych sietí a sietí verejnej politiky od počiatku 90. rokov považovaný za novú paradigmu, vhodnú pre komplexnú architektúru tvoriacej sa vedy,

umožňujúcu začleňovanie diferencovaných systémov aktérov v moderných spoločnostiach, zo snahy vyjadriť interakciu verejných a súkromných aktérov vo verejnej politike a vytvárať priestor nad rámec formálnych inštitucionálnych štruktúr pri skúmaní verejnej politiky v rôznych vecných oblastiach (Raab – Kenis 2017, s. 188), aj keď vznik tohto prístupu sa datuje ešte na koniec 70. rokov a spája sa s menami H. Heclou (1978) a T. Lowiho (1979). Politické siete sú všeobecne chápané ako mechanizmy na presadenie spoločného záujmu rôznych skupín aktérov. Silným putom je vzájomná závislosť všetkých zúčastnených z hľadiska presadenia istej politiky (Malíková 2003, s. 39).

Koncepcia sociálnych sietí je prítom východiskovou teóriou, ktorá spolumovala teóriu sociálneho kapitálu, ako sa táto rozvinula v polovici 80. rokov v USA (J. Coleman, D. Putnam) a vo Fancúzsku (P. Bourdieu), pričom sociálnymi sieťami sú znaky sociálnych organizácií, ako napr. účasť občanov, normy vzájomnosti a dôvera k ostatným, ktoré umožňujú obojstranne výhodnú spoluprácu (Putnam, 1993).

Následne J. Coleman definuje sociálny kapitál nasledovne: „Ak vychádzame z teórie racionálneho konania, v ktorej má každý účastník kontrolu nad určitými zdrojmi a záujem o určité zdroje a možnosti, sociálny kapitál predstavuje jeden zo zdrojov, dostupných účastníkovi“ (Coleman, 1988, s. 68). Racionalitou je tu mienené hlavne vyhľadávanie komparatívnych výhod, plynúcich z účasti v sieťi či už na úrovni individuálnej, skupinovej alebo spoločenskej.

Práve putnamovský koncept nám umožňuje analyzovať štruktúru a charakteristiku sietí, v ktorých dochádza na individuálnej ale najmä skupinovej a spoločenskej ku kolektivizovaniu záujmov vo verejnej politike a tým aj k špecifickým podobám vznikajúceho sociálneho kapitálu. „Aktéri združení v týchto sieťach sú zainteresovaní na pocese, ktorý má široký a komplexný charakter. V ňom sa opakuje istý vzorec interakcií aktérov, ktoré sa definujú ako kľúčoví z hľadiska presadenia istej politiky. Siete spájajú rôzne organizácie, ktoré majú rovnaký problém a často aj záujem na spôsobe jeho riešenia“ (Malíková 2003, s. 40). „Z hľadiska efektivity je v sieťach identifikovaný veľký potenciál pre flexibilné a proaktívne vládnutie, pretože siete aktérov sú dobre vybavené na to, aby mohli rýchle identifikovať nové problémy, riešenia a príležitosti verejnej politiky. Pripisuje sa im schopnosť »civilizovať« konflikty medzi aktérmi ako aj schopnosť redukovať rezistenciu voči implementácii verejných politík“ (Frič 2010, s. 19).

2. Typy sietí verejnej politiky

Existuje celý rad typov a aj typológií sietí, pôsobiacich vo verejnej politike, ktoré napríklad Hugh T. Miller a Tansu Demir (2007, s. 140), podobne ako už pred nimi R. A. W. Rhodes a David Marsh (1992) usporadúvajú do poradia od sietí okolo problémov (*issue networks*), cez siete výrobcov (*producer networks*), medzivládne siete (*intergovernmental*

networks) a profesionálne siete (*professional networks*) až ku politickým komunitám (*policy communities*). Iné klasifikácie usporadúvajú siete podľa ich stability: od ad hoc sietí, premenlivých a meniacich sa napríklad vstupom každého ďalšieho nového aktéra (akými sú napríklad siete vytvárajúce sa okolo určitého problému – *issue networks*) až po stabilné siete, integrujúce taxóny často profesionalizovaných aktérov, vykonávajúcich rutinné rozhodnutia v konkrétnej oblasti verejnej politiky (s akými sa stretávame napríklad vo výkonnom aparáte štátnej správy alebo v určitých profesijných združeniach).

V literatúre sa pritom stretávame s celým radom „sietí“, ktoré by bolo možné explicitne analyzovať a na základe takejto analýzy možno aj identifikovať ako samostatné typy sietí: takými sú napríklad „siete sociálnych dohôd“ (Školkay 2003, s. 165) a pod. M. Potůček (2016, s. 46) uvádza tri kritériá pre rozlíšenie sietí vo verejnej politike: 1) úroveň inštitucionalizácie, slúžiaca ako kritérium miery stability siete, aplikáciou ktorého možno lokalizovať relatívne stabilné štruktúracie participantov ale aj ad hoc vzniknuté skupiny rôznorodých aktérov; 2) ťažisko procesov tvorby politík môže byť obmedzené len na sektorové aktivity alebo má transsektorový charakter; 3) uzavretosť alebo otvorenosť sietí z hľadiska prístupu a počtu aktérov v sieti.

Na tomto základe potom môžeme analyzovať rôzne podoby sietí verejnej politiky:

- železný trojuholník (*iron triangle*) „odráža stav, v ktorom sa úzke okruhy participantov stali do značnej miery autonómny a ako veľmi stabilná »trojkoalícia« kontrolujú pomerne úzko smerované verejné programy. Tieto uzavreté sieťové vzťahy boli už v 70. rokoch minulého storočia identifikované medzi záujmovými skupinami (a korporáciami, realizujúcimi dané projekty verejnej politiky), vládnyimi agentúrami (ako hlavnými zadávateľmi a kontrolórmi realizácie týchto projektov) a výbormi (podvýbormi) Kongresu (ako rozhodovateľmi o pridelení verejných financií na schválené konkrétne programy verejného záujmu“ (Potůček – Vass – Kotlas 2003, s. 56). V odbornej literatúre rozpracoval tento koncept T. J. Lowi (1979). Ako také sú železné trojuholníky známe najmä z prostredia USA, zatiaľčo v európskom prostredí ich tvorí skôr vláda, parlament a záujmové skupiny alebo častejšie odbory (resp. mimovládne organizácie, podnikateľské zväzy, komory) (Maliková 2003, s. 40), často vystupujúce pod pojmom tripartita (čím sa význam tohto pojmu modifikuje na vzťahy vlády, zástupcov zamestnávateľov čiže zamestnávateľské zväzy a združenia, a na zástupcov zamestnancov čiže predovšetkým odbory). Charakteristickými znakmi tohto typu sietí sú „kompatibilné ciele všetkých troch skupín participantov bez ohľadu na to, či ide o súkromných aktérov či aktérov reprezentujúcich verejné záujmy. Ich aktivity sa vzájomne dopĺňajú, podporujú, a preto sú všeobecne považované za efektívnejšie v ekonomickom i politickom zmysle“ (Potůček – Vass – Kotlas 2003, s. 56). Dôvernosť väzieb, ktorá sa v týchto sieťach časom niekedy sformuje, vedie k tomu, že sú niekedy nazývané aj „útulnými“ trojuholníkmi (*cozy triangles*) (Meek 2009, s. 514). Známym je príklad tripartitného vyjednávania štátu, zamestnávateľov a odborov v

Japonsku v rokoch ropnej krízy, ktorá hrozila nekontrolovaným rastom cien na vnútornom trhu (v dôsledku prudkého nárastu cien ropy, vstupujúcich do všetkých segmentov výroby, čo tlačilo výrobcov k zvyšovaniu cien výrobkov) a v náväznosti na to aj rastom nekontrolovaným rastom miezd (čo bolo legitímnou požiadavkou odborov). Výsledkom toho sa mohla stať hroziaca hyperinflácia a následne devalvácia jenu ktorej sa podarilo v dôsledku intenzívneho vyjednávania v japonskom „železnom trojuholníku“ zabrániť (Sedlák 1997). Stretávame sa však aj s názorom, že v tomto type sieťí sú len veľmi ťažko rozoznatelné verejné a súkromné záujmy, čo úzko súvisí s otázkou transparentnosti, takže napríklad tripartitu ani za politickú sieť považovať nemožno (Adamcová – Klus 2006, s. 42). Na druhej strane je zase je železný trojuholník zaraďovaný medzi formy sieťí skupinovej podvlády (Ježovicová in Briška 2010, s. 143);

- siete okolo problému alebo tiež tematické siete (*issue networks*) zaviedol medzi metódy politickej vedy v roku 1978 vtedajší harvardský profesor verejnej správy Hugh Hecló (1978), ktorý upriamil pozornosť na to, ako sa v prostredí sieťí, v ktorých sa stretávajú experti, reflektujú verejnopolitické otázky, diskutuje sa o dôkazoch a alternatívnych možnostiach riešenia lepšie ako by sa to mohlo uskutočniť v organizovaných a riadených štruktúrach. V týchto horizontálnych vzťahoch môžu byť pritom zapojení jednotlivci i organizácie, lobysti, zákonodarcia a vlastne ktokoľvek, kto je zapojený do tvorby verejnej politiky (deLeon – Vogenbeck 2007, s. 11) a spravidla sa vytvárajú okolo jedného problému. Na druhej strane tieto siete sú málo stabilné, vznikajúce ad hoc, „s ťažko predikovateľnými výstupmi a nejasnou štruktúrou konfliktných záujmov aktérov (neurčitosť tohto typu siete je zosilnený navyiac tým, že je vlastne veľmi obtiažné v danom čase vymedziť, kde táto sieť začína a kde končí a kde začína jej okolie). Tento typ je charakteristický absenciou určitých parametrov: neexistuje tu zdieľaný východiskový konsenzus, zdieľané hodnoty, konzistentná definícia daného problému ani centrálna autorita či funkčné mocenské centrum. Do *issue networks* (s nízkou prahovou vstupnou bariérou) sú neočakávane vťahované „fluidné“ skupiny aktérov s celkom rozdielnymi stupňami vzájomných záväzkov, ktorí ventilujú svoje názory (opakovane, nekoordinovane vstupujú a vystupujú z komunikácie v konkrétnej politickej rozhodovacej situácii) bez toho, aby svoje postoje súvisle presadzovali“ (Potůček – Vass – Kotlas 2003, s. 56);

- siete tvorby politik alebo tiež politické siete (*policy networks*) možno vnímať optikou inštitucionalizmu ako „inštitúcie, teda ako určité pravidlá, vymedzujúce/obmedzujúce rozhodovací priestor a činnosti zúčastňujúcich sa aktérov. Inštitucionálny prístup ponúka orientáciu analýzy sieťí predovšetkým na neformálne pravidlá, fixujúc relácie medzi participantmi, ich pozíciami, akciami a výstupmi (pravidlá pozíčné, hraničné, pravidlá rozsahu, autority, pravidlá agregáčné, informačné a výplatné pravidlá). Párové porovnanie napríklad siete typu komunity tvorby politik (*policy community*), vymedzené ako stabilný typ siete založenej na dôvere a negociácii, a nestabilnej siete *issue networks* môže priniesť užitočné

poznatky, ukazujúce diferencie medzi jednotlivými pravidlami“ (Potůček – Vass – Kotlas 2003, s. 57). Niekedy sú – najmä v politologickej literatúre – politické siete stotožňované s politickými komunitami a charakterizované ako usporiadané súbory vzťahov medzi politickými aktérmi, ktorí majú v danej oblasti spoločný záujem alebo spoločnú celkovú orientáciu. „Tieto vzťahy sa vyznačujú spravidla tým, že presahujú formálne inštitucionálne usporiadanie a deliace čiary medzi vládnymi a mimovládnymi orgánmi a útvarmi. Súčasťou politickej siete môžu teda byť štátni úradníci, významní poslanci, lobisti na správnych miestach, veci naklonení profesori, početní žurnalisti a pod.“ (Heywood 2002, s. 428);

- siete vládnutia sú podľa E. Sørensenovej a J. Torfinga (2008) „1) relatívne stabilným horizontálnym vyjadrením vzájomne závislých ale operačne autonómnych aktérov, 2) ktorí interagujú prostredníctvom vyjednávania, 3) ktoré sa odohráva v hraniciach regulatívneho, normatívneho, kognitívneho a imaginatívneho rámca, 4) ktorý má samoregulačný charakter, limitovaný externými činiteľmi, 5) ktorí prispievajú k dosahovaniu verejného záujmu“ (cit. podľa Frič 2010, s. 19);

- siete skupinovej podvlády alebo tiež medzivládne siete (*group sub/governments*) „zachytávajú klastre jednotlivcov, ktorí efektívne vykonávajú väčšinu rutinných rozhodnutí v konkrétnej oblasti verejnej politiky (typicky zahŕňajú legislatívco a ich spolupovníkov, exekutívny byrokratický aparát a zástupcov záujmových skupín a organizácií, zaujímajúcich sa o danú oblasť verejnej politiky)“ (Potůček – Vass – Kotlas 2003, s. 56). Významný kritik pluralitných teórií vo verejnej politike T. Lowi uvádza, že vládna politika a tvorba politiky sú všeobecne roztrieštené, čo podľa neho znamená, že vládnutie ako také je roztrieštené do rôznych „podvlád“, ktoré si privlastňujú a kontrolujú jednotlivé záujmové skupiny (cit. podľa Gulyás 2005, s. 77). Siete tohto typu sú tvorené napríklad zoskupeniami lokálnych a teritoriálnych autorít (Ježovicová in Briška 2010, s. 143), spravidla s prevahou horizontálnych vzťahov. „Verejná politika je tvorená v konkrétnych oblastiach, ktoré predstavujú ohraničené časti/subsystémy. ... V rámci jednotlivých subsystémov sa postupne profilujú špecialisti na danú problematiku. ... Všetci relevantní aktéri, ktorí sa podieľajú na riešení daného problému, predstavujú politický subsystém“ (Malíková – Daško 2018, s. 95). Politických subsystémov je mnoho, problémom však je, že určité časti verejnosti sú v týchto sieťach znevýhodnené, a siete tie, ktoré nevysielajú do sietí verejnej politiky svojich reprezentantov, ktoré sú pasívne, neorganizované (Frič 2010, s. 20). L. Kráľová (2009, s. 201) zahŕňa do tohto typu sietí aj železný trojuholník;

- profesionálne alebo tiež odvetvové siete, reprezentujúce „existenciu organizovaných profesií vo vertikálnom zmysle, silne zjednotených na základe špecifickej odbornosti, ktorá valorizuje odlišnosť od iných sietí“ (Kráľová 2009, s. 202), pričom autorka tohto vymedzenia sem zaraďuje rôzne typy profesijných a odvetvových komôr;

- siete výrobcov sú organizované „okolo zvláštneho ekonomického záujmu, ktorý vyvoláva relatívne limitované vzťahy vzájomnej nezávislosti“ (Kráľová 2009, s. 200), čomu v teórii systémov a jej ekonomickej aplikácii zodpovedá pojem cluster, chápaný ako sieť vzájomne závislých firiem, premostujúcich inštitúcií a zákazníkov, prepojených do vzťahov, v ktorých vzniká pridaná hodnota (Vítková – Volko – Vápeníček 2005, s. 34), menežujúcich kolektivizovanie svojich záujmov (ako sme si už ukázali skôr) podľa Paretovho optima. Zatiaľ čo *clustre* (klastre) v hospodárstve, cestovnom ruchu a pod. sú väčšinou zmluvne formalizované, vo verejnej politike nemusia nadobúdať vysokú mieru formalizácie;
- epistemologické siete alebo tiež siete epistemických spoločenstiev, ktoré vznikajú napríklad, keď „dochádza k citovaniu potenciálnych recenzentov v snahe zvýšiť pravdepodobnosť publikovania práce“ (Školkay 2003, s. 165). Menej utilitárne môžeme o tomto type sietí hovoriť ako o sieti, ktorá „zjednocuje špecialistov jednej oblasti (vedeckej, expertnej, konzultatívnej), ktorí zdieľajú spoločné idey a viery o príčinnno-dôsledkových vzťahoch, o epistéme, t. j. o vedeckom alebo technickom poznaní, vlastnom určitej sociálnej skupine a tomu, kto ju reguluje“ (Kráľová 2009, s. 203), resp. ako „sieť odborníkov s uznávanými odbornými znalosťami a spôsobilosťami v konkrétnej oblasti a autoritatívnym vyjadrovaním o relevantných znalostiach v danej oblasti alebo problematike“ (Haas 1992, s. 3). Veľmi pozitívny príklad „epistemickej komunity“ uvádza M. Potůček (2016, s. 46), keď hovorí o akademickej iniciatíve, ktorá od roku 1998 pripravovala a v roku 2001 publikovala Sociálnu doktrínu ČR. Niekomu takto môžu takéto siete pripomínať aj pole vedy v koncepcii P. Bourdieua (2002), ako sme o ňom písali vyššie, niekedy sa považujú za takéto siete aj think-tanky (Schubert - Bandelow 2014, s. 312);
- politické komunity alebo tiež siete spoločenstva verejných politik či siete politických spoločenstiev (*policy community*) (Kráľová 2009, s. 202 - 203) sú oproti väčšine sietí charakteristické limitovaným a niekedy dokonca obmedzovaným počtom členov, vylučovaním niektorých jednotlivcov či skupín z účasti v týchto komunitách. Objavujú sa tu až diskriminačné charakteristiky, čím sa komunity líšia od ostatných typov sietí, v ktorých môže participovať v princípe ktokoľvek. Politické komunity takto reprezentujú opačný koniec škály oproti sieťam okolo problémov z hľadiska svojej stability (Miller – Demir 2007, s. 140). S politickými komunitami sú niekedy tiež stotožňované advokačné koalície: spája ich politické presvedčenie, názor na určitú verejnú politiku, alebo aspoň určitá spoločná hodnotová orientácia (vzťah k určitej politickej ideológii), alebo niekedy aj príbuzný hodnotiaci pohľad na ciele, spôsoby riešenia problémov, používané nástroje v určitej verejnej politike (Potůček 2016, s. 77), ako sme sa o tom už zmienili.

Záver

Verejná politika prebieha v sociálne štruktúrovanej spoločnosti, ktorej subjekty, aktívne vystupujúce pri obhajovaní či presadzovaní svojich záujmov a vystupujúce teda ako aktéri verejnej politiky vstupujú do vzájomných vzťahov, pričom siete vzťahov, ktoré takto vznikajú, majú svoje špecifické charakteristiky, modifikujúce procesy, prebiehajúce vo verejnej politike. Siete predstavujú sociálny priestor, v ktorom sa združujú aktéri z verejného, komerčného i občianskeho sektora (Potůček 2016, s. 45). L. Malíková píše, že „najlepšie pochopíme povahu procesu tvorby verejnej politiky, ako poznáme štruktúru záujmov aktérov a interakcie medzi nimi. Rôzne typy spoločností vytvárajú rôzne siete aktérov, ktoré fungujú ako iniciátori i sprostredkovatelia pri formulovaní politickej agendy... Zodpovednosť za politické rozhodovanie je tu rozložená medzi viacerých aktérov“ (Malíková 2003, s. 39), prepojených medzi sebou vzťahmi, charakteristickými pre rôzne typy sietí. Dochádza predovšetkým k rôznym vymedzeniam či obmedzeniam pozícií a k možnostiam jednotlivých aktérov v dôsledku úrovne inštitucionalizácie, rozsahu usporiadania, otvorenosti či uzavretosti týchto sietí, miery ich stability a pod. (Potůček 2008). „Predstava interakcií prebiehajúcich vo vnútri sietí zodpovedá viacej komplexnej a fluidnej realite politického procesu ako inštitucionálne prístupy“ (Veselý – Drhová – Nachtmannová 2007, s. 47). „Aktéri v sieťach sú vďaka vzájomnej dôvere, ktorú časom medzi sebou vygenerujú, schopní zdieľať svoje zdroje a zvyšujú tak kapacitu verejnej politiky riešiť problémy“ (Frič, 2010, s. 19 – 20).

Siete vo verejnej politike umožňujú funkčnú reprezentáciu, v ktorej sú názory a záujmy jednotlivcov artikulované skôr skupinami, do ktorých títo jednotlivci patria, pôsobia síce na moc, ale ostávajú mimo nej (Novák 2019). Aj u niektorých ďalších autorov nachádzame prístup ku skupinám, ktorých „účasť v politike dynamizuje politický proces a vytvára predpoklady k tomu, aby politická sféra vyvážene akceptovala široké spektrum záujmov, ktoré v spoločnosti vznikajú“ (Dřizová 2012, s. 29), resp. ako „siete záujmových organizácií, vďaka ktorým získajú občania alternatívne kanály pre artikuláciu svojich záujmov“ (Zetková 2016, s. 26).

Literatúra

ADAMCOVÁ, M. – KLUS, M. 2006. *Verejná politika*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela. ISBN 80-8083-205-6

BOURDIEU, P. 2002. Le champ scientifique. In: *Actes de la recherche en sciences sociales*. 1996, No2 -3, pp. 88 – 104. Cit. podľa rus. prekl. BURĎE, P.: Pole nauky. In: *Almanach Rossijsko-francuzskovo centra sociologii i filozofii Instituta sociologii Rossijskoj Akademii nauk*. Sankt Peterburg: Aletejja, 2002. Dostupné na: (http://bourdieu.narod.ru/bourdieu/PB_chapm_scientifique.htm)

BRIŠKA, F. a kol. 2010. *Teória a prax verejnej politiky*. Banská Bystrica: UMB. ISBN 978-80-557-0045-8.

COLEMAN, J. S. 1988. Social Capital in the Creation of Human Capital. In: *American Journal of Sociology*, Vol.94., 1988, p. 95-120

deLEON, P. – VOGENBECK, D. M. 2007. The Policy Sciences at the Crossroads. In: FISCHER, F. – MILLER, G. J. - SIDNEY, M. S. (eds.) *Handbook of public policy analysis: theory, politics and methods*. Boca Raton, Fl.: CRC Press 2007, pp. 3 – 14. ISBN 9781315093192

DŘÍZOVÁ, E. (zost.) 2012. *Politológia*. Nitra: Enigma Publishing. ISBN 978-80-8133-009-4

ECO, U. 1997. *Jak napsat diplomovou práci*. Praha: Votobia. ISBN 8071981737

FIALA, P. – SCHUBERT, K. 2000. *Moderní analýza politiky. Uvedení do teorií a metod policy analysis*. Brno: Barrister & Principal. ISBN 80-85947-50-1.

FRIČ, P. 2010. Sítové vládnutí. In: OCHRANA, F. a kol.: *Strategické řízení ve veřejné správě a přístupy k tvorbě politiky*. Praha: Matfyzpress, 2010, s. 17 – 22. ISBN: 978-80-7378-130-9

GULYÁS, Gy. 2005. Ekonomické teorie a tvorba politiky. In: POTŮČEK, M. a kol.: *Veřejná politika*. Praha: Slon 2005, s. 61 – 84. ISBN 80-86429-50-4

HAAS, P. 1992. Introduction. Epistemic Communities and International Coordination. In: *International Organization*, vol. 46, no. 1, pp. 1 - 35. ISSN 0020-8183

HECLO, H. 1978. Issue Networks and the Executive Establishment. In: BEER, S. H. - KING, A.: *The new American political system*. Washington: American Institute 1978, pp. 87 – 124. ISBN 0844733156 Dostupné na https://books.google.sk/bookshl=sk&lr=&id=Q97BVAOxFvMC&oi=fnd&pg=PA413&ots=ZxFnL750hu&sig=p69w7v3HPEgb8splidN2Lqplc4s&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

HEYWOOD. A. 2002. *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-86432-95-5

KAY, A. 2006. *The dynamics of public policy : theory and evidence*. Cheltenham, UK - Northampton, MA, USA: Edward Elgar, ISBN 978-1-84542-105-2

KLASTER, E. - WILDEROM, C. P. M. - MUNTSLAG, D. R. 2017. Balancing Relations and Results in Regional Networks of Public-Policy Implementation. *Journal of Public Administration Research And Theory*, Vol. 27, Issue 4, pp. 676–691. ISSN 1053-1858

KONEČNÝ, S. 2018. Verejná politika ako proces a ako cyklus. In: *Verejná správa a spoločnosť*, roč. 19, č. 2, s. 5-21. ISSN 1335-7182

KONEČNÝ, S. 2021. Arény ako koncept verejnej politiky. In: *Politické vedy*, roč. XXIV, č. 3. ISSN 1335-2741

KRÁĽOVÁ, Ľ. 2009. Policy networks a problém vládnutia v procese tvorby verejnej politiky v postmodernej demokratickej spoločnosti, konkrétne na Slovensku. In: KRÁĽOVÁ, Ľ. (ed.): *Genéza a tvorba verejnej politiky na Slovensku*. Prešov: KM-Systém 2009, s. 189 - 212. ISBN 978-80-85357-07-3

LOWI, Th. J. 1979. *The End of Liberalism*. New York: W. W. Norton & Company. ISBN 978-0393934328

MALÍKOVÁ, Ľ. 2003. *Verejná politika. Aktéri a procesy*. Bratislava: Univerzita Komenského. ISBN 80-223-1800-0

- MALÍKOVÁ, L. - DAŠKO, M. 2018. *Verejná politika*. Bratislava: IRIS. ISBN 9788082000217
- MEEK, J. 2009. Policy Networks. In: O'HARA, P. A. (ed.): *International Encyclopedia of Public Policy. Vol. 3: Public Policy and Political Economy*. Perth: GPERU 2009, pp. 513 – 519. ISBN ISBN 0-515-46411-X
- MILLER, H. T. - DEMIR, T. 2007. Policy Communities. In: FISCHER, F. – MILLER, G. J. - SIDNEY, M. S. (eds.) *Handbook of public policy analysis: theory, politics and methods*. Boca Raton, FL: CRC Press 2007, pp. 137 – 147. ISBN 9781315093192
- NEKOLA, M. – VESELÝ, A. – OCHRANA, F. (2007) Metody a metodologie v analýze a tvorbě veřejných politik. In: VESELÝ, A. – NEKOLA, M. (eds.): *Analýza a tvorba veřejných politik. Přístupy, metody a praxe*. Praha: Sociologické nakladatelství 2007, s. 141 - 156. ISBN 978-80-86429-75-5
- NEKOLA, M. – NOVOTNÝ, V. 2010. Strategické řízení a teoretické přístupy k procesu tvorby veřejných politik. In: OCHRANA, F. a kol.: *Strategické řízení ve veřejné správě a přístupy k tvorbě politiky*. Praha: Matfyzpress, 2010, s. 59 – 86. ISBN: 978-80-7378-130-9
- NOVÁK, M. et al. 2019. *Úvod do studia politiky*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 9788074192630
- OCHRANA, F. 2013. *Metodologie sociálních věd*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2380-1
- POTŮČEK, M. – VASS, L. – KOTLAS, P. 2005. Veřejná politika jako proces. In: POTŮČEK, M. a kol.: *Veřejná politika*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, s. 33 – 60. ISBN 80-86429-50-4
- POTŮČEK, M. 2008. *Veřejná politika 1. Přednášky. Tema 10: Implementace a hodnocení veřejných politik*. Praha: FSV UK 2008. Powerpointová prezentácia. Dostupné na http://www.martinpotucek.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=186&lang=cs
- POTŮČEK, M. a kol. 2016. *Veřejná politika*. Praha: C. H. Beck. ISBN 9788074005916
- PUTNAM, R- D. 1993. The Prosperous Community; Social Capital and Public Life. In: *The American Prospect*, Vol. 4, No 13 (<http://www.prospect.org/print/V4/13/putnam-r.html>)
- RAAB, J. – KENIS, P. 2007. Taking Stock of Policy Networks: Do They Matter? In: FISCHER, F. – MILLER, G. J. - SIDNEY, M. S. (eds.) *Handbook of public policy analysis: theory, politics and methods*. Boca Raton, FL: CRC Press 2007, pp. 187 – 200. ISBN 9781315093192
- RHODES, R. A. W. - MARSH, D. 1992. New directions in the study of policy networks. In: *European Journal of Political Research*, Volume 21, Issue1-2, pp. 181-205, ISSN 1475-6765
- RIVERA, M. E. A. 2017. Networks and Hierarchies: Notes on Government Action in the Analysis of Public Policy Networks and Governance Networks. *Journal of Public Governance and Policy: Latin American Review*, Year 3 Vol. 2 No. 6, pp. 83 - 96. ISSN 2448-7066
- SCHUBERT, K. - BANDELOW, N. C. 2014. *Lehrbuch der Politikfeldanalyse*. 3. Aufl. Oldenbourg: De Gruyter 2014. ISBN 978-3-11-040807-2
- SEDLÁK, M. 1997. *Manažment*. Bratislava: Elita. ISBN 80-8044-015-8
- ŠKOLKAY, A. 2003. Politológia na Slovensku. In: *Politologický časopis*, č. 2, s. 158 – 170, ISSN 1211-3247

VESELÝ, A. – DRHOVÁ, Z. – NACHTMANNOVÁ, M. 2007. „Vědění o politice“: teoretické poznatky o tvorbě veřejných politik. In: VESELÝ, A. – NEKOLA, M. (eds.): *Analýza a tvorba veřejných politik. Přístupy, metody a praxe*. Praha: Sociologické nakladatelství 2007, s- 43 - 66. ISBN 978-80-86429-75-5

VÍTKOVÁ, R. - VOLKO, V. - VÁPENÍČEK, A. 2005. *Konkurenceschopnost malých a středních podniků v aliancích (clusters)*. Praha: Národní informační středisko pro podporu jakosti. ISBN 80-02-01772-2

ZETKOVÁ, P.: Straniční funkcionáři versus parlamentní reprezentace. Duvergerův pohled a modifikace pro dnešek. In: NOVÁK, M. (ed.): *Strany, volby a demokracie: Od Duvergera k Sartorimu a dále*. Praha: Sociologické nakladatelství 2016, s.14 - 40. ISBN 978-80-7419-233-3

Adresa autora

doc. PhDr. Ing. Stanislav Konečný, PhD., MPA
ID ORCID: 0000-0001-7757-6639
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Fakulta verejnej správy
Popradská 66, 040 11 Košice
Email: stanislav.konecny@upjs.sk